

ZPOW-6126-12/19

UCHWAŁA NR 230/2019
PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ
z dnia 10 września 2019 r.

w sprawie odwołania Komitetu Wyborczego Wyborców
Koalicja Bezpartyjni i Samorządowcy
od uchwały Okręgowej Komisji Wyborczej w Katowicach II

Na podstawie art. 218 § 2 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2019 r. poz. 684 i 1504) Państwowa Komisja Wyborcza, po rozpatrzeniu odwołania Komitetu Wyborczego Wyborców Koalicja Bezpartyjni i Samorządowcy, złożonego przez Pełnomocnika Wyborczego tego Komitetu, od uchwały nr 13/2019 Okręgowej Komisji Wyborczej w Katowicach II z dnia 6 września 2019 r. w sprawie odmowy rejestracji listy kandydatów na posłów Komitetu Wyborczego Wyborców Koalicja Bezpartyjni i Samorządowcy, zgłoszonej w okręgu wyborczym nr 31, w związku z wyborami do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonymi na dzień 13 października 2019 r.

postanawia

oddalić odwołanie.

Uzasadnienie

Uchwałą Nr 13/2019 z dnia 6 września 2019 r. Okręgowa Komisja Wyborcza w Katowicach II odmówiła rejestracji listy kandydatów na posłów, zgłoszonej w okręgu wyborczym nr 31 przez Komitet Wyborczy Wyborców Koalicja Bezpartyjni i Samorządowcy, z powodu dołączenia do zgłoszenia tylko 4 664 prawidłowych podpisów wyborców popierających zgłoszenie listy kandydatów, tj. niespełnienia wymogu określonego w art. 210 § 1 Kodeksu wyborczego.

W dniu 9 września 2019 r., tj. w ustawowym terminie, zostało doręczone Państwowej Komisji Wyborczej odwołanie złożone przez Pełnomocnika Wyborczego Komitetu Wyborczego Wyborców Koalicja Bezpartyjni i Samorządowcy.

W odwołaniu wniesiono o:

- 1) dokładne wskazanie podpisów poparcia uznanych przez komisję za nieprawidłowe i ich okazanie lub udostępnienie upoważnionej osobie z komitetu wyborczego;
- 2) ponowną weryfikację i przeliczenie podpisów uznanych przez okręgową komisję za nieprawidłowe – zgodnie z art. 209 § 2 Kodeksu wyborczego (sprawdzanie wg adresów zamieszkania, a nie według adresów ze spisu wyborców);
- 3) podjęcie uchwały o zarejestrowaniu listy kandydatów, w sytuacji gdy po ponownym przeliczeniu okaże się, że liczba jest większa niż 5 000 lub w sytuacji, gdy komitet rejestruje listy kandydatów popartych podpisami w co najmniej 21 okręgach wyborczych;

Poza tym wnoszący odwołanie zarzuca Okręgowej Komisji Wyborczej w Katowicach II:

- 1) jednostronność w ocenie prawidłowości złożonych podpisów, w szczególności co do nieuzasadnionego zarzutu nieczytelności numerów PESEL oraz adresów zamieszkania; według wnoszącego odwołanie ze względu na odrzucenie przez komisję blisko 1 251 podpisów, w tym ponad 363 pozycji z uwagi na ich nieczytelność lub niepełność oraz 727 pozycji z uwagi na inny adres zamieszkania lub brak możliwości udzielenia poparcia w danym okręgu wyborczym z uwagi na zamieszkiwanie na obszarze innego okręgu wyborczego, a także 161 pozycji z uwagi na „wielokrotny podpis” zasadna jest ich ponowna weryfikacja pod tym kątem;
- 2) jednostronność w ocenie czytelności podpisów w sytuacji, gdy podpisy mogły składać osoby niepełnosprawne, osoby w podeszłym wieku, które mogą mieć i zazwyczaj mają problemy z pisaniem – co nie powinno dyskredytować takich podpisów poparcia z uwagi na ich nieczytelność;
- 3) niedostateczne uzasadnienie przez Okręgową Komisję Wyborczą:
  - a) pojęcia „niepełnego” adresu zamieszkania, tj. czy np. chodzi o brak skrótu „ul.” przed ulicą, zastosowanie powszechnie używanych skrótów nazw miejscowości, czy też brak drugiego członu w nazwach miast,
  - b) nieczytelnego numeru PESEL, tj. czy numer PESEL jest nieprawidłowy,

brak jest cyfry lub cyfry są trudne do odczytania;

- 4) jednostronną i subiektywną ocenę, że imię i nazwisko jest wpisane w sposób nieczytelny, co nie może stanowić wystarczającej przesłanki do nieuznania takiego podpisu;
- 5) niewyjaśnienie na czym polega wada „wielokrotnego podpisu po uznaniu jednego podpisu za prawidłowy”;
- 6) niezgodną z art. 209 Kodeksu wyborczego weryfikację podpisów opartą na spisie wyborców, a nie zgodnie z zadeklarowanym przez popierającego listę adresem zamieszkania. Art. 209 § 2 Kodeksu wyborczego stanowi, iż wyborca popierający listę ma wskazać adres zamieszkania, a nie adres ze spisu wyborców. Zgodnie z art. 20 Kodeksu cywilnego miejscem zamieszkania jest miejscowość, w której osoba ta przebywa z zamiarem stałego pobytu. Adres zamieszkania może się różnić od adresu w spisie wyborczym, gdyż obywatele mogą czasowo przebywać poza swoim miejscem zamieszkania i brać udział w wyborach po uzyskaniu wpisu do spisu wyborców, będąc na przykład oddelegowanym tymczasowo z zakładu pracy, będąc na urlopie, gościnnie u rodziny itp. Kodeks wyborczy dopuszcza taką możliwość – art. 28. Według wnoszącego odwołanie okręgowa komisja wyborcza nie ma prawa uznać za nieprawidłowy podpis poparcia na podstawie adresu ze spisu wyborców, gdyż jest to niezgodne z Kodeksem wyborczym oraz stanem faktycznym, gdyż bez faktycznej weryfikacji czy dana osoba stale zamieszkuje pod danym adresem zarzuca jej podanie nieprawdy i tym samym stwierdza nieprawidłowość złożonego podpisu.

Państwowa Komisja Wyborcza zważyła, co następuje.

Zgodnie z art. 210 § 1 Kodeksu wyborczego lista kandydatów powinna być poparta, w sposób, o którym mowa w art. 209 § 2 i 3, podpisami co najmniej 5 000 wyborców stale zamieszkałych w danym okręgu wyborczym. Należy szczególnie podkreślić, że zgodnie z art. 209 § 2 Kodeksu wyborczego: „Wyborca udzielający poparcia liście kandydatów składa podpis **obok czytelnie wpisanego swojego nazwiska i imienia, adresu zamieszkania i numeru ewidencyjnego PESEL**”. Zatem to nie Państwowa Komisja Wyborcza, lecz ustawodawca wprost przesądził o konieczności czytelnego wskazania wszystkich wymienionych wyżej danych (poza własnoręcznym podpisem)

w wykazie osób udzielających poparcia m. in. dla zgłoszenia listy kandydatów na posłów. Ponadto zasady dotyczące prawidłowego podania wszystkich danych w wykazie podpisów (czytelnie wpisanego swojego nazwiska i imienia, adresu zamieszkania i numeru ewidencyjnego PESEL oraz własnoręcznego podpisu) obywateli udzielających poparcia dla zgłoszenia listy są od wielu lat takie same we wszystkich wyborach. Ścisłe spełnienie ustawowych warunków przez udzielającego poparcia jest zatem niezbędne, gdyż niedotrzymanie chociażby jednego z nich uniemożliwia sprawdzenie, czy popierający zgłoszenie ujęty jest w rejestrze wyborców (a nie w spisie wyborców jak wskazuje wnoszący odwołanie), a więc czy posiada prawa wyborcze. Należy przy tym szczególnie podkreślić, że prawidłowe wskazanie m. in. adresu zamieszkania ma na celu nie tylko umożliwienie sprawdzenia posiadania prawa wybierania przez daną osobę, lecz także, co jest równie istotne, uwiarygodnienie, że podpis złożyła faktycznie osoba wskazana w wykazie, gdyż osoby składające podpisy znają swój adres zamieszkania. Definicja stałego zamieszkiwania określona jest w art. 5 pkt 9 Kodeksu wyborczego i oznacza zamieszkanie w określonej miejscowości pod oznaczonym adresem z zamiarem stałego pobytu.

Państwowa Komisja Wyborcza stwierdza przy tym, że zgodnie z art. 18 § 1 Kodeksu wyborczego stały rejestr wyborców obejmuje osoby stale zamieszkałe na obszarze gminy, którym przysługuje prawo wybierania. Stosownie do § 5 tego przepisu: **„Rejestr wyborców potwierdza prawo wybierania oraz prawo wybieralności”**. Dlatego też jedynie sprawdzenie w rejestrze wyborców umożliwia potwierdzenie, że osoba udzielająca poparcia zamieszkuje na obszarze danego okręgu wyborczego. Zasada ta obowiązuje od wielu lat, również na mocy przepisów Ordynacji wyborczych obowiązujących przed wejściem w życie Kodeksu wyborczego. Państwowa Komisja Wyborcza zaznacza przy tym, że zgodnie z art. 28 Kodeksu cywilnego można mieć tylko jedno miejsce zamieszkania. Oznacza to, że osoby udzielające poparcia dla utworzenia komitetu wyborczego, kandydatowi na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, liście kandydatów na posłów, lub kandydatowi na senatora, liście kandydatów na posłów do Parlamentu Europejskiego oraz liście kandydatów na radnych, ale także inicjatywie przeprowadzenia referendum, na wykazie podpisów

powinny wskazać adres, pod którym stale zamieszkują, co jest potwierdzone wpisem do rejestru wyborców. Nie ulega zatem wątpliwości, że adres zamieszkania, o którym mowa m. in. w art. 209 § 2 Kodeksu wyborczego, musi być zgodny z adresem ujęcia w rejestrze wyborców. Tylko w taki sposób można zweryfikować posiadanie m. in. czynnego prawa wyborczego w wyborach. Przyjęcie innej interpretacji umożliwiłoby każdemu wyborcy, również niezamieszkującemu na obszarze danego okręgu wyborczego, udzielenie poparcia liście kandydatów zgłaszanej w danym okręgu, na podstawie jego oświadczenia o zamieszkiwaniu w danej miejscowości na obszarze tego okręgu wyborczego.

Państwowa Komisja Wyborcza podkreśla, że zasady dotyczące zgłaszania list kandydatów na posłów, w tym szczegółowe regulacje dotyczące prawidłowego sporządzania wykazu podpisów poparcia (w tym obowiązku czytelnego wpisywania wszystkich danych wyborcy) zostały podane do publicznej wiadomości na stronie internetowej Komisji w „Informacji o zasadach i sposobie zgłaszania list kandydatów na posłów w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 13 października 2019 r.” (ZPOW-611-17/19) w dniu 10 sierpnia 2019 r. Również wytyczne Państwowej Komisji Wyborczej, zawierające szczegółowy opis procedury związanej z przyjmowaniem zgłoszeń list kandydatów na posłów i sprawdzania wykazu podpisów poparcia (uchwała Nr 85/2019 Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 12 sierpnia 2019 r. w sprawie wytycznych dla okręgowych komisji wyborczych dotyczących przyjmowania zgłoszeń i rejestracji list kandydatów na posłów i kandydatów na senatora w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 13 października 2019 r.), dostępne są na wymienionej wyżej stronie internetowej. Dlatego też każdy komitet wyborczy oraz każdy zainteresowany wyborca miał możliwość zapoznania się z obowiązującymi zasadami w zakresie prawidłowego sporządzenia wykazów podpisów poparcia oraz zasad ich sprawdzania przez okręgowe komisje wyborcze. Państwowa Komisja Wyborcza zaznacza przy tym, że w wymienionej informacji i wytycznych szczegółowo wskazano m. in. jak należy poprawnie wskazać adres zamieszkania wyborcy, tj. że obejmuje on: nazwę miejscowości (miasta, wsi, osady) oraz nazwę ulicy i numer domu oraz numer lokalu (mieszkania). Podawanie kodu pocztowego

nie jest wymagane. W miejscowościach, w których nie ma ulic konieczne jest wskazanie numeru domu (posesji). Podanie numeru lokalu dotyczy tylko budynków wielomieszkaniowych. Brak danych lub niepełne określenie adresu zamieszkania spowoduje uznanie poparcia za złożone wadliwie. Uznaje się za prawidłowo udzielone poparcie, gdy zamiast wskazania pełnego brzmienia nazwy miejscowości w rubryce „Adres zamieszkania” popierający posłuży się powszechnie używanym i jednoznacznie rozumianym skrótem tej nazwy, jeżeli inne dane dotyczące adresu zamieszkania (nazwa ulicy, nr domu, nr lokalu) zostały podane zgodnie z wymaganiami. Za prawidłowo udzielone poparcie uznaje się również takie, w którym zamiast dokładnego podania adresu zamieszkania w rubryce na to przeznaczonej postawiono znak odnośnika do adresu wskazanego w pozycji bezpośrednio wyżej umieszczonej w wykazie podpisów, jeżeli osoby wymienione w tych pozycjach zamieszkują pod tym samym adresem. Z powyższego wynika zatem wprost, że adres zamieszkania nie jest kwestionowany z powodu użycia np. powszechnie używanego i jednoznacznie rozumianego skrótu nazwy miejscowości. Tym bardziej adres zamieszkania nie jest kwestionowany z powodu niewpisania wyrazów „ul.”. Nie jest to bowiem podstawa do kwestionowania adresu zamieszkania. Natomiast w przypadku, gdy wskazane w wykazie dane (poza własnoręcznym podpisem) wpisane są w sposób nieczytelny (niezależnie od przyczyny), albo są błędne lub niepełne, okręgowa komisja wyborcza, stosownie do art. 209 § 2 Kodeksu wyborczego, nie może uznać takiego podpisu za prawidłowy. Państwowa Komisja Wyborcza zauważa również, że postanowienia Sądu Najwyższego także aprobuje praktykę organów wyborczych stosowaną przy weryfikacji podpisów poparcia (np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 sierpnia 2011 r. sygn. akt III SW 8/11). W postanowieniu tym Sąd Najwyższy wskazał, że *„Obowiązek zebrania co najmniej 1.000 podpisów obywateli popierających utworzenie komitetu wyborczego wyborców oraz załączenia do zawiadomienia ich wykazu, zawierającego szczegółowo wskazane informacje, jest więc wyraźnie określony w ustawie. Powinnością Państwowej Komisji Wyborczej jest sprawdzenie, czy zostały spełnione wszystkie ustawowe wymagania dotyczące złożenia zawiadomienia o utworzeniu komitetu wyborczego, w tym także,*

czy załączony wykaz obywateli popierających utworzenie komitetu zawiera wszystkie dane określone w ustawie”.

Poza tym w pomocniczym formularzu wykazu podpisów podanym do publicznej wiadomości na stronie internetowej Komisji, stanowiącym załącznik do powołanej wyżej informacji o zgłaszaniu list kandydatów Państwowa Komisja Wyborcza wyraźnie wskazała w nazwie kolumny „Adres zamieszkania” (pogrubioną czcionką), że adres ten musi być: „zgodny z adresem ujęcia w rejestrze wyborców”.

Państwowa Komisja Wyborcza stwierdza jednocześnie, że bezzasadny jest także zarzut odwołania dotyczący niewyjaśnienia przez Okręgową Komisję Wyborczą w Katowicach II na czym polega wada „wielokrotnego podpisu po uznaniu jednego podpisu za prawidłowy”. Takie sformułowanie oznacza, że dane tego samego wyborcy zostały podane na wykazie więcej niż jeden raz oraz, iż w związku z tym Okręgową Komisja Wyborcza uznała tylko jeden podpis tego samego wyborcy. Niedopuszczalne jest bowiem, żeby jeden wyborca udzielił poparcia tej samej liście kandydatów więcej niż jeden raz.

Państwowa Komisja Wyborcza stwierdza także, że podczas ponownej weryfikacji zakwestionowanych przez Okręgową Komisję Wyborczą podpisów nie kwestionowała podpisów wyborców, które powinny zostać złożone własnoręcznie (cztery podpisy), mimo tego, iż zdarzało się, że np. rzekomo własnoręczne podpisy, które były czytelne, nie odpowiadały brzmieniu nazwiska osoby udzielającej poparcia wskazanego w wykazie podpisów w rubryce „Imię i nazwisko”. Jednakże Państwowa Komisja Wyborcza uznała, że kwestie te zostaną rozstrzygnięte przez prokuraturę, której podpisy te zostaną przekazane przez Okręgową Komisję Wyborczą w Katowicach II.

Państwowa Komisja Wyborcza stwierdza, że po dokonaniu ponownej weryfikacji podpisów zakwestionowanych przez Okręgową Komisję Wyborczą w Katowicach II w dniu 10 września 2019 r. ustaliła, że zgłoszenie listy nie uzyskało poparcia, o którym mowa w art. 210 § 1 Kodeksu wyborczego. Państwowa Komisja Wyborcza uznała, że Okręgową Komisja Wyborcza w Katowicach II nieprawidłowo zakwestionowała 6 podpisów (uznając za nieczytelny 1 adres zamieszkania oraz za nieczytelne 1 imię i nazwisko), a także, jak wskazano wyżej, 4 własnoręczne podpisy, które zostały zakwalifikowane jako „podpisy innej osoby”). Oznacza to,

że prawidłowych podpisów złożono 4 670, a więc liczba ta jest mniejsza od wymaganej w art. 210 § 1 Kodeksu wyborczego.

Państwowa Komisja Wyborcza stwierdza, że Okręgowa Komisja Wyborcza w Katowicach II, po ustaleniu, że zgłoszenie listy kandydatów nie uzyskało poparcia co najmniej 5 000 prawidłowo złożonych podpisów poparcia, słusznie odmówiła rejestracji listy kandydatów na posłów zgłoszonej przez Komitet Wyborczy Wyborców Koalicja Bezpartyjni i Samorządowcy na podstawie podpisów poparcia.

W tym stanie rzeczy Państwowa Komisja Wyborcza postanowiła jak w sentencji.

Na podstawie art. 218 § 3 Kodeksu wyborczego od niniejszej uchwały osobie zgłaszającej listę przysługuje prawo wniesienia skargi do Sądu Najwyższego w terminie 2 dni od daty jej podania jej do publicznej wiadomości w Biuletynie Informacji Publicznej Państwowej Komisji Wyborczej.

Zastępcy Przewodniczącego

Państwowej Komisji Wyborczej:

Wiesław Koziulewicz .....

Sylwester Marciniak .....

Członkowie Państwowej Komisji Wyborczej:

Wiesław Błuś .....

Zbigniew Cieślak .....

Arkadiusz Despot-Mładanowicz .....

Grzegorz Jędrejek .....

Krzysztof Strzelczyk .....

Wojciech Sych .....